

ת.ד 102 בני ברק
פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

זכר מואמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת וישלח תשפ"ב שנה ט | גליון מס' 408

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

פרתחו שעדים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

שירו לה' שיר חדש

שעת התפלה אמורה להיות לכל אחד מאתנו זמן של ענג וקרבת ה'. אולם יש המתקשים להתחבר לתפלה, ובמקום שתהיה בעבורם כפי שהיא אמורה להיות - שעת ענג וקרבת ה' - היא הופכת לשעת נטל ומעמסה. ולא יפלא אפוא שהם ממלמלים את מלות התפלה כ'טיס אוטומטי' מבלי לחוש כלל את רוממותן וטעמן הערב.

אחת הסבות שיכולות לגרום למצב זה היא העבדה שנסח התפלה הוא נסח קבוע החוזר על עצמו בכל יום: שחירת, מנחה וערבית. אלא שבדינו לשנות את התבנית המחשבתית הזו; נסח קבוע לא חייב להיות גם משעמם, חלילה! גם אם תקנו לנו להתפלל בנסח קבוע, בדינו היכלת והחובה לצק בו תכן חדש מדי יום. שהרי גם הארוחות שאנו אוכלים בכל יום הן קבועות, ובכל זאת אנו מוצאים בהן בכל פעם טעם חדש.

על הפסוק שאנו קוראים מדי יום בקריאת שמע: "והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוה היום", פרש רש"י (דברים ו): "שבכל יום יהיו דברי התורה והמצוות בעינינו כחדשים - כאלו קבלנום היום". וכך אנו צריכים לגשת גם לכל תפלה מחדש.

השנוי הזה לא קל ואף דורש מאמץ. אולם לא לחנם כנו חכמים את התפלה: "עבודת הלב" (תענית ב א), אלא מפני שיש להשקיע בה עבודה; עלינו לעורר את הלב להתבונן בחסדי הבורא, להפיר בחובתנו להודות לו ולהפנים עד כמה אנו זקוקים לעזרתו בכל צעד ושעל, ומתוך כך תפלתנו תראה אחרת. תפלה אינה רק מצוה, היא זכות הקיום שלנו בעולם, שכן מטבע היותנו בשר ודם, נתונים אנו לסכנות הזמן המתחדשות ומתרבות כל העת, ואיך לא נתחנן על נפשותינו?!

שבת שלום ומברך,

ד"ר אריה לייבוביץ

שלושת המלאכים בתפלת 'עזרת'

"וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו" (לב ד)
רבי שמשון מאוסטרופולי הביא בשם ז'הר קדוש' כי שמותייהם של המלאכים, ששלח יעקב לעשו אחיו כדי שיסיעו בידו להנצל מפניו, היו: 'מיכאל', 'מלכיאל' ו'שנדיאל'. הגימטריה של שלוש שמות אלו היא שש מאות שבעים ושבע, פגימטריה של המלה 'עזרת', ולכן יש להרהר בהם מדי בקר באמירת תפלת: "עזרת אבותינו אתה הוא מעולם", הנאמרת לאחר קריאת שמע של שחירת.

הוסיף ואמר רבי שמשון כי גם הגימטריה של התבות: "וישלח יעקב מלאכים" היא פגימטריה של שמות שלוש המלאכים הללו, ולכך רמז רש"י כשפרש: "מלאכים" - מלאכים ממש; 'ממ'ש' - ראשי תבות: 'מיכאל', 'מלכיאל' ו'שנדיאל'.

לקוטי שושנים' לח

טעם אמירת 'מי שגמלך' כמענה לברכת 'הגומל'

"קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך" (לב יא)

חכמים פרשו (שבת לב א) שפך פון יעקב לומר: התמעטו זכותי יעקב החסדים שעשית עמי שלא כדרך הטבע. שכן כל מי שעושים לו נס, מנפים לו מזכותיו.

על פי זאת פרש רבי אלכסנדר הכהן מפלן בעל 'שלמי נדרים' את הסבה שלאחר שמיעת 'ברכת הגומל' איננו מסתפקים בענית אמן כביתר הברכות, אלא מוסיפים ברכה למברך: "מי שגמלך כל טוב הוא יגמלך כל טוב סלה"; כיון שבברכה זו נאמרת מפי מי שצאל מסכנה שהיה שרוי בה, אנו מאחלים לו שלא ינכו לו מזכותיו בעבור הנס שנעשה לו, אלא ימשיכו לגמל עמו "כל טוב" מבלי שינכו מאומה מזכותיו.

שלמי נדרים' הקדמה

'ועל הכל' אנו מודים שאתה ה' אלקינו'

"קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך" (לב יא)

דרש הרבי ר' ברוך ממזבז':

על היהודי העובד את ה' באמת, לדעת כי מעבר לשכר הרב המבטח לעובדי ה', השכר הגדול ביותר הוא עצם העבדה שמלך מלכי המלכים בחר בו לעובדו. מטעם זה בברכת המזון, לאחר שאנו מודים בברכת 'נודה לך' על רשימה ארכה של מתנות ונפלאות ברוחניות ובגשמיות, שלהן זכינו מאתו בתורה, אנו מוסיפים ומצהירים: "ועל הכל" - ויותר מכל הטובות הגדולות שהודינו עליהן, ה' אלקינו - אנהנו מודים לך" - המתנה הנכבדה ביותר שעליה אנו מודים היא עצם העבדה: 'שאתה הוא ה' אלקינו'.

הוסיף ואמר בעל היסוד העבודה מסלונים כי ליסוד זה רמז יעקב אבינו בפסוק שלפנינו: "קטנתי מכל החסדים ומכל האמת" - כל החסדים והטובות שעשית עמדי קטנים הם בעיני, ביחס לחסד הגדול: "אשר עשית את עבדך" - שעשית אותי עבדך.

'בית אהרן' לפסח דף צב ע"א; 'נטעי אשל'

המלאך למד את יעקב לברך מאה ברכות

"וירא כי לא יכל לו ויגע בכף ירכו ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו" (לב כו)

דרש ה'חתם סופר':

חכמים אמרו (במ"ר יח כא) כי דוד המלך תקן לישראל לברך מאה ברכות בכל יום, כדי לעצר את המגפה שהיתה בימיו, שבה מתו בכל יום מאה נפשות מישראל. עבדה זו נרמזה בפסוק שלפנינו המתאר את האבקותו של יעקב עם המלאך המכנה ס"מ, שהוא הממונה על המוות. בהאבקותו עם יעקב נגע "בכף ירכו", הינו בכ"ף [בגימטריה מאה] נפשות מיצאי ירכו שעתידי הוא להמית בכל יום, ומתוך כך: "ותקע כף ירך יעקב". אולם יעקב נאבק עמו על כך עד שגלה לו המלאך את הדרך שבאמצעותה ינצלו צאצאיו מגזרה זו - אמירת מאה ברכות בכל יום. ועל כך נאמר (להלן פס' ל): "ויברך אתו שם" - שלמדו המלאך את סוד מאה ברכות שבאמצעותן תעצר המגפה.

דרשות 'חתם סופר' ח"א דף פג עמ' א

ב'לה' בזכות התחזקות קלה

הייתי המום מהדברים הפשוטים: זה הכל?! הגבתי בפליאה, אולם הרב רק חיד בטוב לב ולא הגיב מאומה.

יצאתי מביתו של הרב כשמוחי אפוף מחשבות. המסר שעלה מדברי הרב היה ברור: 'לא בשמים היא...'; הקדוש ברוך הוא אינו מצפה שנעלה לשמים כדי להביא את הישועה אל ביתנו... בסוף הכל מבקש לעזור אותנו לזוז מעט מהמשבצת הרגילה שהתרגלנו לחיות בה. לפסע צעד קטן, אך משמעותי והחלטי. הקדוש ברוך הוא רוצה להביא לנו את הישועה, אולם לשם כך עלינו לעשות מעשה. אמנם המעשה קטן הוא, אך אין ערך לשונו.

יצאתי מביתו של הרב בלב שמח ומאשר. היאוש שעד כה מלא את לבי, החלף בתקוה חדשה ומשמחת. הייתי מלא רצון למלא את חלקי בעסקה, וכבר למחרת בבקר התחלתי בישום דברי הרב.

התחלתי לקום מקדם יותר, ותאמינו או לא; הצלחתי להגיע לבית הכנסת כעשר דקות לפני תחלת התפלה. ומה אמר לכם, 'עולם חדש' נגלה לפני. סודם של כמה וכמה מהמתפללים, שמאז ומתמיד הבטתי בקנאה ברומומות תפלתם, התגלה לי זה עתה במלוא פשטותו; רבע שעה בסוף הכל הבדילה ביני ובינם... הם פשוט באו מקדם יותר לבית הכנסת, הגיחו תפלין, ברכו ברכות השחר במתינוג ובראוי, ומתוך כך תפלתם נראתה אחרת לגמרי...

חלפו שבועים מהיום שבו התחלתי להתחזק. שבתי לביתי לאחר תפלת שחרית כשבלבי אני חש כי את הרוח הראשון מהעסקה כבר קבלתי; נפתחו לפני שערים חדשים בעולמה של תפלה. הצלחתי להרגיש באפן העמק ביותר כי מישו למעלה מקשיב לי.

ההפתעה הגדולה צפתה לי עם שובי הביתה, כאשר רעיתי קדמה את פני בבשורה כי זה עתה התקשר שדכן ובפיו הצעה מעניינת ביותר. בחור נפלא ומיוחד שמסבב בלתי מובנת אף הוא כבתנו טרם זכה למצא את זוגו. לאחר תקופה ארפה שבה נאלצנו פעם אחר פעם לשמע בעבור בתנו הצעות בלתי מתאימות ואפלו מבישות, היתה בשבילנו ההצעה הנוכחית כמים קרים על נפש עיפה.

השדוך התקדם במהירות הבזק, וכשבועים לאחר מכן עמדנו נרגשים בשמחת התנאים של בתנו היקרה, שזכתה למצא את זוגה לאחר שנים רבות של צפייה.

והכל מכחה של התחזקות קלה.

אמונה שלמה דברים עמי' מג

בביתי, חשתי כי 'באו מים עד נפש'. לא יכלתי יותר לראות בצערה של בתי המתיסרת בבדידותה, ובלבי גמלה ההחלטה לפקד את מעונו של אחד הצדיקים כדי לברר אמת ולתמיד מה עלי לעשות כדי להכריע את הפך לטובה.

מהחלטה למעשה, עוד באותו הערב חשתי לביתו של אחד מגדולי וצדיקי הדור. את זמן ההמתנה לתורי נצילתי כדי להתחזק באמונת חכמים. החלטתי נחרצות כי הפעם אבצע את כל אשר יורה לי הרב, ולו תהא זו ההוראה הקשה ביותר.

מתוך החלטה נחרצת זו נקראתי לחדרו של הרב. הרב הקשיב לי בסבר פנים יפות תוך שעיניו מביעות השתתפות מלאה בצערי. כשסימתי להוציא את כל הכאב שישב לי על הלב, חיד הרב בטוב לב ואמר לי:

'יתכן מאד כי המפתח לישועתה של בתך נמצא בידיכם - ההורים. הקדוש ברוך הוא, אוהב עמו ישראל, אינו שולח לאדם צרה כדי להציק לו, חלילה, אלא כדי לגרם לו להגיע עצמו מהמקום הקבוע והמכיר ולבחר בדרך חדשה וטובה יותר.

הקדוש ברוך הוא מצפה מכם להתחזקות אמיתית ומחלטת בדבר מה הטוען חזק, ובטוחני כי כאשר תקימו זאת תמצא בתכם בקרוב את זוגה הראוי והנכון לה משמים.

הדברים הברורים שיצאו מפי הרב גרמו ללבי לפרפר מהתרגשות וממבוכה כאחד. מחד הייתי מוכן לעשות הכל כדי לראות את בתי צועדת סוף סוף לחפתה, אולם מאידך היו לי נקודות רבות הטעונות תשון וחזק, ולא ידעתי במה לבחר.

באיזו שעה אתה רגיל להתפלל שחרית מדי בקר? שאלני הרב כאשר נוכח במבוכתי, 'במנין קבוע, בשעה שבע בבקר, השבתי בגאווה מסתרת.

זמתי אתה מגיע לתפלה בפעל? הוסיף הרב לשאל. כאן כבר חשתי באי נעימות, אולם נאלצתי להשיב בגלוי לב: 'במקרה הטוב בשעה שבע...'

אם כן, אמר הרב, 'אציע לך להתחיל להגיע לבית הכנסת בכל יום חמש דקות לפני תחלת התפלה, דהינו בשעה חמש דקות לשבע בבקר, ובטוחני שבזכות ההתחזקות בתפלה תזכה שתפלותיך הרבות לישועת בתך תבקענה שערי שמים, ובקרוב ממש תראו סיעתא דשמיא עצומה.'

לפניכם ספור מאלף שיש בו כדי להמחיש לנו וללמדנו על ערפה העצום של כל התחזקות, ולו הקלה ביותר, ובפרט בעיני ההקדמה לתפלה - התחזקות שסגולותיה רבות וישועותיה נודעות. את הספור ספר רבה של רמת אלחנן, הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, כפי ששמעו מפי בעל המעשה.

על פניו של ר' משה, אברך תלמיד חכם, נסוף היה תדיר דק של עצב. ולא בכדי, שכן על חיו העיבה תדיר 'צרת הבת', אותה צרה קשה שמדידה שנה מעיניהם

אם כן, אמר הרב, 'אציע לך להתחיל להגיע לבית הכנסת בכל יום חמש דקות לפני תחלת התפלה, דהינו בשעה חמש דקות לשבע בבקר, ובטוחני שבזכות ההתחזקות בתפלה תזכה שתפלותיך הרבות לישועת בתך תבקענה שערי שמים, ובקרוב ממש תראו סיעתא דשמיא עצומה.'

של הורים רבים בדורנו.

בת מצלחת וכלילת מעלות, יש לו לר' משה, אשר בגזרת שמים טרם זכתה למצא את זוגה. גם לאחר שכל בנות כפתה זכו להקים בית בישראל, כשחלקן אף זוכות להיות אמהות לשלושה ואף ארבעה ילדים, דוקא היא, המצלחת שביניהן, נותרה ברוקנתה.

לצערה הגדול של הבת והוריה היו שתפים כל בני המשפחה. הם שפכו תפלות רבות, אולם משמים גזרו והשדוך המיחל טרם הגיע.

מספר האב:

'באחד הימים בעקבות מארע שהתרחש

בְּרֵכַת 'יוֹצֵר אוֹר'

מֵהוּוֹת הַבְּרָכָה

בְּרֵכַת 'יוֹצֵר אוֹר' הִיא הָרֵאשׁוֹנָה מִבְּרָכוֹת 'קְרִיאַת שְׁמַע' הַנְּאֻמְרוֹת בַּבֶּקֶר. בְּבְרָכָה זוֹ מוֹדִים אָנוּ לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל בְּרִיאַת הָאוֹר. וּלְפִי שְׁהָאוֹר מִתְחַדֵּשׁ מִדֵּי יוֹם, אָנוּ מוֹדִים עַל כֶּף בְּכָל יוֹם מִחֻדָּשׁ.

אָף עַל פִּי שְׁהָאוֹר נִבְרָא לְתוֹעֵלַת הַבְּרִיּוֹת, וְהֵם מְפִיקִים מִמֶּנּוּ הַנְּאֻהָ רַבָּה, אִין בְּרָכָה זוֹ נִחְשָׁבֶת כְּבְּרֵכַת הַנְּהַגִּין'. לְפִי שְׁאִין אָנוּ מְחִיבִים לְבָרֵךְ 'בְּרֵכַת הַנְּהַגִּין' אֲלָא עַל הַנְּאֻהָ הַנִּכְנָסֶת לַגּוֹף (רמב"ן בְּרָכוֹת ר פָּרָק ח).

שֶׁבַח לְפִי סֵדֶר הָאֱלֹ"ף-בֵּית

בְּבְרָכָה זוֹ יֵשׁ פָּרֻק תְּפִלָּה הַמְּסֻדָּר לְפִי סֵדֶר הָאֱלֹ"ף-בֵּית: "א- ל בְּרוּךְ גָּדוֹל דָּעָה..."

יֵשׁ לְצִיָּן שֶׁבְּעוֹד שֶׁבְּבְרֵכַת 'יוֹצֵר' בֵּימוֹת הַחֵל אָנוּ מִיְחַדִּים מֶלֶךְ אַחַת לְכָל אוֹת, בְּשֶׁבֶת אָנוּ מְאָרִיכִים וּמְקַדְּשִׁים בֵּית שְׁלָם לְכָל אוֹת - בְּאֻמִּירַת הַפִּיט 'א-ל אֲדוֹן' הַמְּסֻדָּר אָף הוּא לְפִי סֵדֶר הָאֱלֹ"ף-בֵּית (רֵאָה בְּזוּה"ק וְנִקְהָל ר ב שְׁמַבְאָר אֵת טַעַם הַדְּבָר).

הָאֲבוּדְרָה'ם (ש"ס) מְבָאָר שֶׁהַטַּעַם שֶׁתְּקַנּוּ לְהִזְכִּיר אֵת סֵדֶר הָאֱלֹ"ף-בֵּית 'יוֹצֵר אוֹר' הוּא לְהוֹדִיעַ שְׁקִיּוֹם הָעוֹלָם הוּא בְּעֵבֹר הַתּוֹרָה שֶׁנִּכְתְּבָה בְּכ"ב אוֹתוֹת, שֶׁנְּאָמַר (רמב"ם לַג כה): "אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקוֹת שָׁמַיִם וְאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי."

בְּסֻדוֹר שֶׁחִבֵּר הַמֶּקַּבֵּל הַקְּדוּם רַבִּי הִרְצֵף ש"ץ הִבִּיא בְּשֵׁם מְדַרְשׁ שֶׁפָּאָשׁוּר בַּקֶּשׁ רַבִּי אֲלִיעָזָר הַקַּלִּיר לִיסַד פִּיּוּטִיו, עֲלֶיהָ לְמָרוֹם בְּאֻמְצָעוֹת הַזְּכָרֹת אַחַד מִשְׁמוֹת הַקֶּדֶשׁ, וְשֵׁם שָׁאֵל אֵת מִיכָאֵל הַמְּלָאָךְ עַל מָה מִיְסַדֶּת שִׁירַת הַמְּלָאָכִים. הַשִּׁיבּוֹ מִיכָאֵל כִּי שִׁירַתְם מִיְסַדֶּת עַל סֵדֶר הָאֱלֹ"ף-בֵּית, וּלְכֶף יֵסַד רַבִּי אֲלִיעָזָר אֵת פִּיּוּטִיו בְּסֻדֵּר זֶה.

בְּנֵי אֲמוּנָה

אֲמַת שְׁעָלֵינוּ לְהוֹדוֹת לַה' עַל שֶׁבְּרָא אֵת הַמְּאוֹרוֹת, וְהַלְוֵאִי שֶׁנִּזְכָּה לְאוֹר חֻדָּשׁ שְׁאִיר בְּצִיּוֹן בְּבּוֹא הַגָּאֻלָּה.

מְקוֹד הַבְּרָכָה

בְּרֵכַת 'יוֹצֵר אוֹר' הִיא אַחַת מִשְּׁבַע בְּרָכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע' שֶׁתְּקַנּוּ חֻכְמִים לְאוֹמְרוֹן לְפָנַי קְרִיאַת שְׁמַע וְלֹא חֻרָהּ. וְכַמוֹ שֶׁשְׁנִינוּ (בְּרָכוֹת יא א): "בְּשַׁחַר מְבָרַךְ שְׁתֵּים לְפָנֶיהָ [לְפָנַי קְרִיאַת שְׁמַע] וְאַחַת לְאַחֲרֶיהָ, וּבְעֶרֶב שְׁתֵּים לְפָנֶיהָ וְשְׁתֵּים לְאַחֲרֶיהָ". חֻכְמִים (ירוּשְׁלַמִּי בְּרָכוֹת א ה) סְמַכוּ תְּקוּנָתָם עַל לְשׁוֹן הַכְּתוּב (תְּהִלִּים קִיט קסד): "שֶׁבַע בְּיוֹם הַלְּלַתִּיךָ עַל מְשַׁפְּטֵי צְדָקָה" - 'מְשַׁפְּטֵי צְדָקָה' זוֹ פְּרִשְׁת קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁהִיא מְשַׁפְּטֵי הַתּוֹרָה (רש"י ט"ו ט).

אָף שֶׁבְּרָכוֹת אֵלוּ מְגַדְרוֹת כְּבְּרָכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע, הֵן אִינן כְּכָל בְּרָכוֹת הַמְּצוּוֹת שֶׁנִּתְקַנּוּ עַל עֵצֶם הַמְּצוּהָ. אֲלָא נִתְקַנּוּ לְבָרֵךְ אוֹתוֹן בְּפָנַי עֵצֶמֶן כְּבְּרָכוֹת שֶׁבַח וְהוֹדָאָה, וְאַחַר שֶׁנִּתְקַנּוּ הַסְּמִיכוֹ אוֹתוֹן חֻכְמִים לְקְרִיאַת שְׁמַע (שׁו"ת הַרְשֵׁב"א א מט). בְּכֶף פְּטְרוּנוֹ מִלְבָּרַךְ לְפָנַי קְרִיאַת שְׁמַע: "אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתַי וְצוּנוֹ לְקַרְא אֵת שְׁמַע" (מַאֲרֵי בְּרָכוֹת ש"ס). הַרְמַב"ן (בְּרָכוֹת יא ב) מְבָאָר שֶׁחֻכְמִים קָבְעוּ לְבָרֵךְ אֵת בְּרֵכַת 'יוֹצֵר אוֹר' לְפָנַי קְרִיאַת שְׁמַע' לְפִי שֶׁזְּמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית וְשֶׁל עֶרְבִית תְּלוּי בְּהִתְחַדְּשׁוֹת הָאוֹר וּבְשַׁקִּיעֻתוֹ.

מְבַנֵּה הַבְּרָכָה

בְּרֵכַת 'יוֹצֵר אוֹר' פּוֹתַחַת בְּשֶׁבַח עַל בְּרִיאַת הָאוֹר, וְלֹא אַחַר מִכֵּן מְמַשִּׁיכָה בְּתַאוּר בְּרִיאַת צְבָא הַשָּׁמַיִם כְּלוֹ וְכִיצַד הֵם מְשַׁבְּחִים וּמְפָאָרִים אֵת בּוֹרְאָם, וְנַחְתָּמֶת מַעִין הַפְּתִיחָה: "יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת". כְּתוּבוֹ רֵאשׁוֹנִים שֶׁלְקַרְאֵת סִיּוּם הַבְּרָכָה יֵשׁ לְבַקֵּשׁ עַל הַגָּאֻלָּה הָעֵתִידִיָּה בְּאֻמִּירַת: "אוֹר חֻדָּשׁ עַל צִיּוֹן תָּאִיר וְנִזְכָּה כְּלָנוּ מֵהִרָה לְאוּרוֹ" (רֵאָה טוֹר או"ח נט).

הָאֲבוּדְרָה'ם (בְּרָכוֹת ק"ש) מְבָאָר שֶׁתְּקַנּוּ לוֹמַר קְדָשָׁה בְּ'יוֹצֵר אוֹר' כְּדִי לְהוֹצִיא מִדַּעְתָּם שֶׁל כּוֹפְרִים הָאוֹמְרִים כִּי עֵצֶב ה' אֵת הָאָרֶץ וּמְסַר אֵת עוֹלָמוֹ לְצְבָא הַשָּׁמַיִם הַמְּנַהֲיָגִים אֵת הָעוֹלָם כְּרָצוֹנָם. אֻמִּירַת הַקְּדָשָׁה מוֹכִיחָה כִּי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּעַל הַכּחוֹת כְּלָם וְאִין אַחַד מְכַל צְבָא שָׁמַיִם פּוֹעֵל מְאוּמָה כִּי אִם בְּמִצְוֹת בּוֹרְאוֹ, שֶׁהִרִי כְּל צְבָאוֹת מַעֲלָה מְקַדְּשִׁים אוֹתוֹ שֶׁהוּא לְבַדּוֹ בּוֹרָא הַכֵּל וּמוֹשֵׁל בְּכָל.

אַחַת שְׁאֵלָתִי

שְׁאֵלָה בְּהַלְכוֹת בְּרָכוֹת וְאָמוֹן

מִי אִינוּ מְבָרַךְ בְּרֵכַת 'יוֹצֵר אוֹר'?

הַשְּׁאֵלָה וְהַתְּשׁוּבָה מַעֲלוֹן תּוֹלְדוֹת:

שְׁאֵלָה: פֶּסֶק ה'שִׁלְחוֹן עֲרֹף' (נא ב): "אִם סִיִּם 'בְּרוּךְ שְׁאֹמֵר' קִדְּם שְׁטִיִּים חֲחָץ - עוֹנָה אַחֲרָיו אָמוֹן". וְלִכְאוּרָה הִלָּא אֶסוּר לְהַפְסִיק בֵּין הַבְּרָכָה לְבֵין הַדְּבָר שֶׁמְבָרְכִים עָלָיו, וְאִם כֵּן אִיךָ יְכוּל לְהַפְסִיק בְּעֵגֵת אָמוֹן בֵּין מֶלֶךְ מְהִלָּל בְּתִשְׁבְּחוֹת' לְמַזְמוֹר לְתוֹדָה'?

תְּשׁוּבָה: עֵגֵת אָמוֹן וְאֻמִּירַת 'פְּסוּקֵי דְזְמַרָה' מְטַרְתָּ אַחַת; הַלֵּל וּלְשַׁבַּח אֵת הַבּוֹרָא. לְפִיכֶף עֵגֵת אָמוֹן בֵּין בְּרֵכַת 'בְּרוּךְ שְׁאֹמֵר' לְפְסוּקֵי דְזְמַרָה' אֵינָה נִחְשָׁבֶת לְהַפְסֵק (בֵּית יוֹסֵף' או"ח נא, הוֹבָא בְּמִשְׁנֵה בְּרוּרָה' ש"ס ט).

תְּשׁוּבוֹת נִתְּנוּ לְשִׁלְחַן לְפָקִס

שְׁמַסְפֵּרוֹ 08-9746102

אוֹ לְכַתְּבַת הַמֵּייל: 9139191@gmail.com

בֵּין הַפּוֹתְרִים נִכְוָה יְגַרְל ש"ס ע"ז וְהַדָּר' מוֹתְמִידִים. הַהֲגַרְלָה תְּתַקְּמִים מִדֵּי שְׁבוּעַ בְּיוֹם חֲמִשִּׁי שְׁלֹא אַחַר הוֹפְסֶת הָעָלוֹן.

הַזְּכָּה בְּהִגְרָלָה שֶׁהַתְּקִימָה בֵּין שׁוֹלְחֵי הַתְּשׁוּבוֹת לְעָלוֹן תּוֹלְדוֹת: ה"ר יחיאל בְּרָגְמוֹן מִירוּשָׁלַיִם

וְכֹאשֶׁר תִּקּוּם מִן הַסֶּפֶר, תְּחַפֵּשׂ בְּאֲשֶׁר לְמִדַּתָּ אִם יֵשׁ בּוֹ דְּבָר אֲשֶׁר תּוּכַל לְקַיְמוֹ

המשפנים לבית הפנסת מאריך ימים

במסכת אבות (ג י) אמרו חכמים: "שנה של שחרית... מוציאה את האדם מן העולם". מאידך מצינו כי המשפנים בבקר לתפלה - מאריך ימים. וכפי שהובא בגמרא (ברכות ח א) שכאשר ספרו לרבי יוחנן שמימיים זקנים בבבל, תמה על כן, שהלא הבטחת התורה (דברים יא כא): "למען ירבו ימיכם", נאמרה רק "על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם" - בארץ ישראל? אך כשספרו לו שזקנים אלו מקפידים להשפנים ולהעריב לבתי פנסיות, נחה דעתו, שזכו לאריכות ימים מכת הנהגתם זו.

על בעל ה'קהלות יעקב' מספר שבא לפניו אבן צעיר וספר לו כי פיו שהגיע לגיל שבו נפטר אביו, הוא חושש לחייו [כדברי המדרש (ב"ר תלדת סה יב): "הגיע אדם לפרק אבותיו... ידאג מן המיתה"]. יעץ לו בעל ה'קהלות יעקב' על פי דברי הגמרא האמורים שיקפיד להשפנים ולהעריב לבית הפנסת (קנטרס 'מספד גדול' עמ' נד).

הוכחה שההשפמה לבית הפנסת מעניקה חיים

ב'ילקוט שמעוני' (עקב רמז תתעא) מובא ספור נפלא בענין זה:

"מעשה באשה אחת שהזקינה הרבה, ובאת לפני רבי יוסי בן חלפתא, אמרה לה: רבי, הזקנתי יותר מדאי ומעכשו חיים של נוול הם, שאיני טועמת לא מאכל ולא משקה ואני מבקשת להפטר מן העולם. אמר לה: 'מה מצוה את למודה לעשות בכל יום?' אמרה לו: 'למודה אני, אפלו יש לי דבר חביב, אני מנחת אותו ומשכמת לבית הפנסת בכל יום'. אמר לה: 'מונעי עצמך מבית הפנסת שלשה ימים זה אחר זה'. הלכה ועשתה כן, וביום השלישי חלתה ומתה".

רבי אליהו הפנה האיתמרי העיר, שאף שלכאורה מצד הדין אסור היה לרבי יוסי בן חלפתא להשיא לאשה זו עצה שתקרב את מותה, מפל מקום עשה זאת כדי שיראו בני דורו באופן מוחשי כיצד ההשפמה לבית הפנסת מעניקה לאדם אריכות ימים. ומתוך כך יתחזקו בקיום מצוה זו. שהרי למדונו חכמים (ברכות נד א) כי בעת הצרף מתר לעשות דבר אסור למען כבוד שמים, ככתוב (תהלים קיט כז): "על לעשות לה' הפרו תורתך" (מדרש תלפיות' ערך בית הפנסת).

למערכת עלון 'וכל מאמינים',

שלום רב!

היות שעלונכם הנכבד משמש כבמה מברכת לחזק ענית אמן, ורבים מתחזקים בזכותו במצוה נפלאה זו, ואני הקטן בתוכם, רואה אני לעצמי כזכות לספר לכם על גס גדול שזכתה משפחתנו לראות בשל התחזקותנו במצות ענית אמן.

היה זה בעת שאחי הצעיר חלה, לא עלינו, במחלה קשה, ונשקפה סכנה לחייו. כקורא קבוע של עלונכם הנכבד, ראיתי בשנים עברו שבפרשת חיי שרה הארכתם בדברי חז"ל (ברכות מז א): "כל המאריך באמן - מאריך לו ימיו ושנותיו", ואף הבאתם רמז מבעלי התוספות שסופי התבות של הפסוק (בראשית כד א): "זקן בא בימים" הם 'אמן'. החלטתי בעקבות זאת להתחזק ולחזק בענית אמן, ובמיוחד אחר ברכות השחר שבהן מודים אנו על החיים ועל הבריאות.

בחסדי שמים אחרי תקופה של כמחצית השנה הבריא אחי לחלוטין ושב לארצות החיים כאחד האדם. בעצומה של סעדת ההודיה שנערכה לרגל ישועתו, שרנו בהתלהבות את השיר הנודע שהלחן על הפסוק (משלי ג ב): "כי ארך ימים ושנות חיים ושלום יסיפו לך", [בחרנו בשיר זה משום שהוספנו לו את השם 'חיים']. תוך כדי שירה מצאתי את עצמי מחשב במחי את ראשי התבות של הפסוק, ולתדהמתי הגעתי למספר תשעים ואחת בדיוק, כגימטריה של 'אמן'!

אין לי מלים להודות לכם על פעולותיכם הרבות. אני בטוח שעם ישראל חייב לכם רבות על הרפואות והישועות, הנסים והנפלאות שנושפעים בזכות ענית אמן.

כה לחי,

ב.ל.

נתיבות.

נתן לשלח מכתבים לפקס שמספרו 08-9746102 או לכתבת המייל: gmail.com@9139191

צדיק באמונתו

מעלת ענית אמן במשנת בעל ההלולא

רבי יצחק הוטנר כ' בכסלו תשמ"א

רבי יצחק ב"ר חיים יואל הוטנר זצ"ל נולד בורשא שבפולין בשנת תרס"ו. בשנת תרצ"ה עבר להתגורר בברוקלין שבניו יורק, שם פהן פראש ושיבת רבנו חיים ברלין. נודע בשעריו הנפלאים שהשתית על משנתו של המהר"ל מפראג וראו אור בסדרת הספרים הנודעת 'פחד יצחק'.

בשנת תש"ל בחזורו מבקור בארץ חטפו מחבלים את המוטוס, שעל ספוגו שהיה יחד עם אשתו, בתו וחתנו, והם החזיקו תקופה קצרה בשבי בעמאן בירת ירדן. בשנת תשל"ט עלה להתגורר בארץ. נפטר בכ' בכסלו תשמ"א ונטמן בהר היתים.

להקשיב לברכה כדי לענות אמן בהלכה

היה מעורר את באי ביתו לעבדה שלענית 'אמן' יש כמה משמעויות, ואינה דומה פונת 'אמן' על ברכת שבח ל'אמן' על ברכה שיש בה בקשה. לפיכך יש להקשיב היטב לברכות כדי לדעת על איזו מהן עונים. והוסיף ואמר כי לכך רמזו חכמים באומרם (סנהדרין צב א): "גדולה דעה שנתנה בתחלת ברכה" - כאשר נותנים את הדעת להקשיב מתחלת הברכה, אזי נתון לענות עליה 'אמן' פראוי (כתר מלוכה' עמ' רעב).